

Analyse udarbejdet i samarbejde med Akademikernes Centralorganisation

Arbejdsudbuddet blandt akademikere fremover

Ifølge Regeringsgrundlaget er det målet at 25 pct. af en ungdomsårgang fra 2020 skal fuldføre en lang videregående uddannelse. I denne analyse belyses hvilke konsekvenser en realisering af dette mål vil have for udbuddet af akademisk arbejdskraft på længere sigt samt hvilke krav det stiller til nettojobskabelsen af akademikerjob fremadrettet.

af Forskningschef **Mikkel Baadsgaard**

15. januar 2012

Kontakt

Forskningschef
Mikkel Baadsgaard
Tlf. 33 55 77 27
Mobil 25 48 72 25
mb@ae.dk

Kommunikationschef
Janus Breck
Tlf. 33 55 77 25
Mobil 40 61 34 38
jb@ae.dk

Sammenfatning

Ifølge Regeringsgrundlaget er det målet, at der fra 2020 skal være 60 pct. af en ungdomsårgang der opnår en videregående uddannelse – heraf 25 pct. enhed med en lang videregående uddannelse. En realisering af disse mål vil have stor betydning for udviklingen i antallet af akademikere på længere sigt og stille store krav til den årlige nettojobskabelse af akademikerjobs.

I denne analyse foretages en fremskrivning af arbejdsudbuddet blandt akademikere for at belyse denne problemstilling nærmere. Analysens hovedkonklusioner er:

Udbuddet af akademisk arbejdskraft tredobles de kommende årtier:

- I de forgangne 20 år er udbuddet af akademisk arbejdskraft mere end fordoblet fra 108.000 personer i 1990 til 240.000 personer i 2010.
- Ved en fastholdelse af den nuværende uddannelsesindsats vil arbejdsudbuddet blandt akademikere stige til ca. 450.000 personer i 2030 og til ca. 730.000 personer i 2070. Beregningen er baseret på, at 23,8 pct. af en ungdomsårgang i dag forventes at tage en lang videregående uddannelse.
- Det er navnlig i de kommende 2-3 årtier, at arbejdsudbuddet stiger for akademikere. Arbejdsudbuddet forventes at stige med omkring 120.000 akademikere fra 2020 til 2030. Til sammenligning steg arbejdsudbuddet med knap 80.000 i det foregående årti fra 2000 til 2010.
- Arbejdsstyrken blandt akademikere vil stige yderligere med knap 50.000 personer på lang sigt, når regeringens 25 pct.-mål både er realiseret og har fået fuld arbejdsstyrkevirkning.

Det medfører stærkt forhøjet krav til nettojobskabelse

- Der skal årligt (netto) skabes ca. 12.300 akademikerarbejdspladser fra 2020-2030 for at sikre uændret (strukturel) akademikerledighed. Det er omkring 60 pct. flere akademikerjobs i denne periode sammenlignet med jobskabelsen i de forgangne årti (2000-2010).
- På kortere sigt i perioden 2010-2020 skal der årligt (netto) skabes 9.100 akademikerjobs for at undgå stigende ledighed. Det svarer til ca. 18 pct. flere akademikerjobs i forhold til nettojobskabelsen i 2000-2010.
- Historisk set er der skabt ekstra akademikerjobs i både den offentlige og private sektor. Akademikerbeskæftigelsen i den offentlige sektor steg i gennemsnit knap 3.000 personer årligt fra 2000 – 2010, mens akademikerbeskæftigelsen i den private sektor netto blev udvidet med ca. 4.700 personer årligt i samme periode.

I den private sektor vil det kræve, at den årlige jobskabelse fordobles i antal

- I et scenarie, hvor den offentlige sektor opretholder den trendmæssige stigning i akademikerbeskæftigelsen, skal der skabes 9.400 ekstra privatsektor-job i 2020-2030 per år. Det er ca. dobbelt så mange jobs, som de 4.700 ekstra jobs der årligt blev skabt i den private sektor i 2000-2010.
- Hvis der derimod i årene fremover opleves en aftagende vækst i den offentlige sektor, skærpes kravet til skabelse af ekstra akademikerjobs i den private sektor. Hvis fx akademikerandelen i den offentlige sektor kun stiger halvt så meget, som i de foregående 15 år, lyder udfordringen på skabelse af 10.600 ekstra job årligt i den private sektor i 2020-2030.
- I et scenarie med stærke restriktioner i den offentlige økonomi, hvor man fastholder andelen af akademikere i den offentlige sektor på det nuværende niveau, er kravet til nettojobskabelsen i den private sektor knap 12.000 personer per år i perioden 2020-2030.

Analyserapporten er opdelt i to dele. I del 1 foretages en fremskrivning af antallet af akademikere ved en realisering af Regeringens mål om at 25 pct. af en ungdomsårgang skal afslutte en lang videregående uddannelse fra 2020. Der foretages endvidere en fremskrivning af arbejdsudbuddet blandt akademikere, hvor virkningerne af tilbagetrækningsreformen/Velfærdsaftalen er indarbejdet.

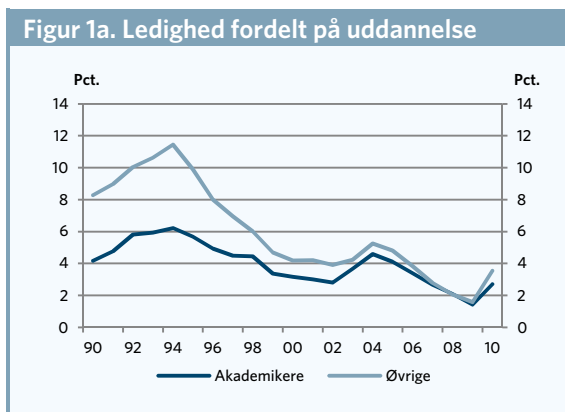
Del 2 indeholder scenarier for udviklingen i akademikerbeskæftigelsen i den offentlige og den private sektor. Med konkrete scenarier for akademikerbeskæftigelsen i den offentlige sektor beregnes kravene til nettojobskabelsen i den private sektor.

Del 1 Fremskrivning af arbejdsudbuddet blandt akademikere

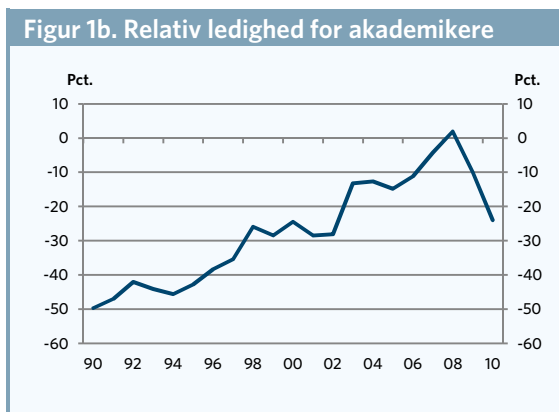
I de seneste to årtier har der været en forholdsvis kraftig antalsmæssig vækst på det akademiske arbejdsmarked. Fra 1990 til 2010 er udbuddet af akademisk arbejdskraft således steget fra henholdsvis 108.000 personer til 240.000 personer – dvs. mere end en fordobling på 20 år.

Arbejdsmarkedet har overordnet set absorberet denne markante stigning i arbejdsudbuddet uden nævneværdige problemer. For eksempel viser ledighedsudviklingen for akademikere, at ledigheden – bortset fra 2008 – har ligget under ledighedsniveauet for øvrige uddannelsesgrupper, jf. figur 1a. At ledigheden har kunnet fastholdes på et lavt niveau peger klart på, at der har været stigende efterspørgsel efter akademisk arbejdskraft – både i den offentlige og den private sektor.

I figur 1b. er vist den relative ledighed blandt akademikere i forhold til ledigheden blandt øvrige faggrupper. Som det fremgår, er ledigheden i 2010 omkring 25 pct. lavere blandt akademikere sammenholdt med andre faggrupper. Samtidig viser figuren, at der – navnlig i 90'erne – har været en tendens til en indsnævring af den relative ledighed mellem akademikere og andre faggrupper. Der bemærkes, at ledigheden blandt akademikere typisk er mindre konjunkturfølsom end for mange andre faggrupper, herunder ufaglærte og faglærte. Den gunstige beskæftigelsessituation i 2007 og 2008 har således været medvirkende til, at den relative ledighedsforskel er forholdsvis lille i disse år.

Kilde: AE på baggrund af den Registerbaserede ArbejdsstyrkeStatistik (RAS)

Anm.: Figuren viser den relative ledighed blandt akademikere sammenholdt med andre uddannelsesgrupper.

Kilde: AE på baggrund af den Registerbaserede ArbejdsstyrkeStatistik (RAS)

Fremadrettet er der udsigt til en fortsat kraftig stigning i arbejdsstyrken blandt akademikere – selv hvis den nuværende uddannelsesindsats fastholdes. Denne stigning skyldes grundlæggende at:

- Akademikerandelen blandt de unge der træder ind på arbejdsmarkedet er markant højere end blandt de ældre der forlader arbejdsmarkedet.
- Forhøjelsen af efterløns- og pensionsalderen som følge af tilbagetrækningsreformen og videreførelsen af indekseringsmekanismen i Velfærdsaftalen fra 2006¹.
- Befolkningsvækst på længere sigt

Dertil kommer, at en yderligere stigning i akademikerandelen til 25 pct. af en ungdomsårgang fra 2020 vil bidrage til yderligere stigninger i udbuddet af akademisk arbejdskraft i de kommende årtier. I det følgende undersøges i hvilket omfang hver af disse faktorer bidrager til stigningen i antallet af akademikere i arbejdsstyrken i de kommende årtier.

Fremskrivningen af arbejdsudbuddet blandt akademikere foretages i to trin. Først fremskrives befolkningens uddannelsesniveau under alternative antagelser om de unges uddannelsesadfærd. Dernæst foretages en demografisk betinget fremskrivning af arbejdsudbuddet, der tager udgangspunkt i detaljerede erhvervsfrekvenser i 2010 opdelt på køn, alder, herkomst og uddannelse – korigeret for virkningerne af tilbagetrækningsreformen/Velfærdsaftalen².

Fremskrivning af antal akademikere

Med henblik på at belyse konsekvenserne af 25-procentsmålsætningen for udviklingen i antal akademikere fremover, er der foretaget to fremskrivninger af befolkningens uddannelsessammensætning – et basisscenarium der fastholder den nuværende studieadfærd og en alternativ fremskrivning, hvor regeringens mål om at 25 pct. af en ungdomsårgang skal have en lang videregående uddannelse fra 2020 realiseres.

I basisscenariet er grundantagelsen, at uddannelsesniveautet fremskrives ved at fastholde den nuværende dynamik i uddannelsessystemet – dvs. samme tilgangsmønster, frafald, studietider mv. som i

¹ Denne indekseringsmekanisme indebærer at efterløns- og pensionsalder gradvist løftes i takt med at den forventede restlevetid for 60-årige stiger.

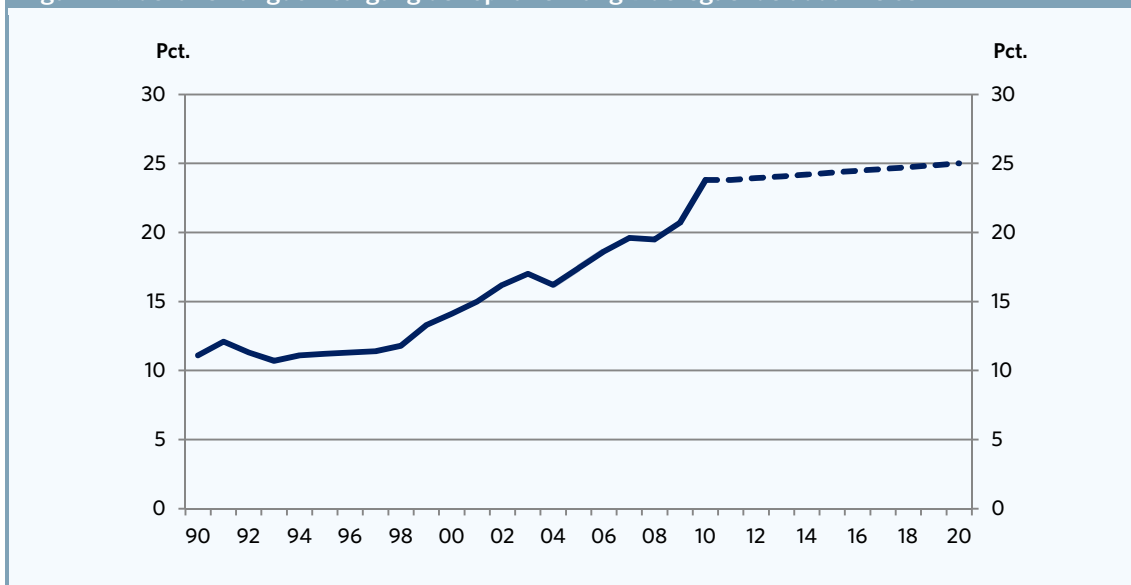
² Det bemærkes, at grundprincippet om at erhvervsfrekvenserne for akademikere fastholdes på det nuværende niveau kan overvurdere den fremtidige erhvervsfrekvens blandt akademikere, såfremt de nye (ekstra) akademikere har en lavere erhvervsfrekvens end de nuværende akademikere.

dag. Fremskrivningsmodellen er i hovedforløbet konstrueret, så den "rammer" den seneste uddannelsesprofil fra Undervisningsministeriet. Det indebærer blandt andet, at der i hele fremskrivningsperioden vil være 23,8 pct. af en ungdomsgeneration som afslutter en lang videregående uddannelse – helt samme andel som i dag.

I den alternative fremskrivning er tilgangs- og frafaldsmønstret justeret, så 25 pct. af en ungdomsårgang opnår en lang videregående uddannelse fra 2020 – dvs. en stigning på 1,2 pct. enheder i forhold til den nuværende andel på 23,8 pct. I fremskrivningen er det beregningsteknisk antaget, at løftet i uddannelsesandelen sker gradvist fra 2012 til 2020. I figur 2 er indfasningsprofilen vist.

Som det fremgår, er andelen af en ungdomsårgang der opnår en lang videregående uddannelse steget forholdsvis kraftigt fra 2009 til 2010 ifølge profilmodellen fra Undervisningsministeriet. Denne markante stigning er formentligt påvirket af de dårlige beskæftigelsesmuligheder navnlig for unge, som har medvirket til, at en større andel af de unge vælger at tage en uddannelse. En del af den kraftige stigning i akademikerandelen afspejler med andre ord konjunkturmæssige forhold og kan derfor ikke nødvendigvis fuldt ud tages som udtryk for en underliggende stigning i akademikerandelen.

Figur 2 Andel af en ungdomsårgang der opnår en lang videregående uddannelse

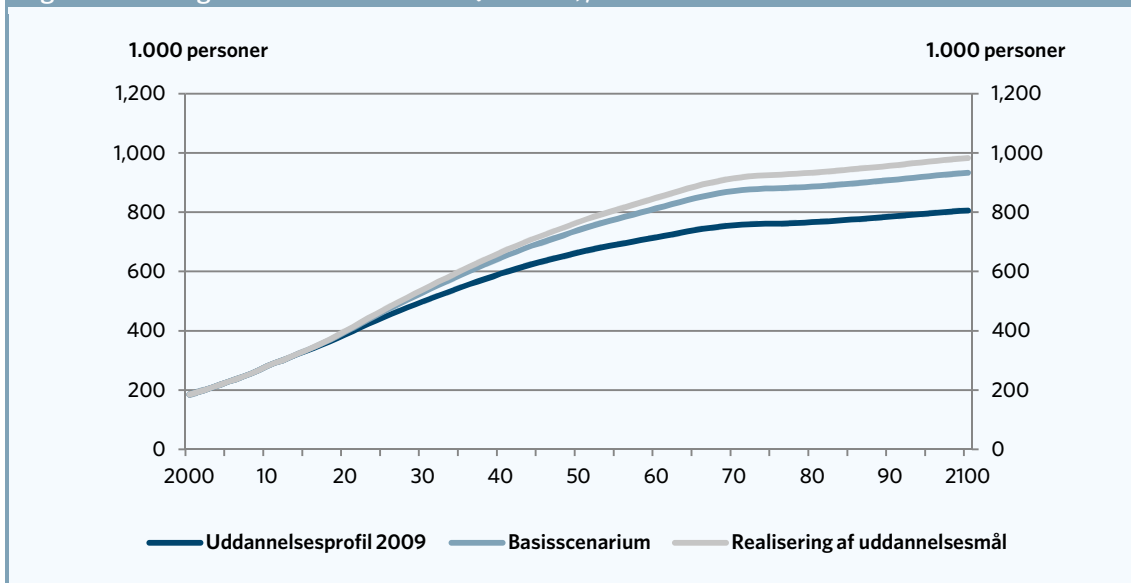

Anm: Figuren viser hvor stor en andel af en ungdomsårgang der opnår en lang videregående uddannelse seneste 25 år efter afslutningen af 9. klasse baseret på profilmodellen i UNI-C.

Kilde: AE på baggrund af UNI-C, Undervisningsministeriet

I basisscenariet, hvor den nuværende uddannelsesadfærd fastholdes fremadrettet, sker der en betydelig stigning i antallet af personer (under 80 år) med en lang videregående uddannelse. Det fremgår af figur 3, der viser, at antallet af akademikere vil stige til over 870.000 personer i 2070 fra det nuværende niveau på godt 290.000 personer i 2011 (bassisscenariet). Denne stigning skyldes langt overvejende, en gradvis indfasning af en højere akademikerandel i aldersgrupperne i takt med at nye generationer med en relativ høj akademikerandel erstatter ældre generationer med en lavere akademikerandel. Stigningen i antallet af akademikere afspejler imidlertid også en befolkningstilvækst blandt de 15-79-årige i perioden 2011-2070 på knap 10 pct. ifølge den seneste befolkningsprognose fra Danmarks Statistik.

Figur 3 Udviklingen i antal akademikere (15-79 år), 2000-2100

Anm: Figuren viser antal 15-79-årige med en lang videregående uddannelse. Figuren er ikke ført længere tilbage end 2000, da der i Danmarks Statistiks uddannelsesregister ikke foreligger dækkende oplysninger om de ældres uddannelsesniveau.

Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistiks befolkningsprognose, 2011.

Øges akademikerandelen for kommende ungdomsårgange fra den nuværende andel på 23,8 pct. til 25,0 pct., svarende til målsætningen i regeringsgrundlaget, vil antallet af akademikere i sagens natur stige endnu kraftigere end i basisscenariet der er baseret på uddannelsesprofilen for 2010.

En gradvis realisering af 25 pct.-målsætningen frem til 2020 vil indebære, at antallet af akademikere under 80 år på lang sigt øges med yderligere 43.000 personer i 2070, og antallet af akademikere vil i 2100 være tæt på 1 mio. som det fremgår af figur 3. Det skal bemærkes, at den "tekniske" indarbejdelse af den gradvise adfærdændring blandt de unge har betydning for fremskrivningerne – navnlig i forhold til indfasningsprofilen, jf. bilag 2.

Som nævnt er akademikerandelen steget forholdsvis kraftigt fra 2009 til 2010, og en del af stigningen skyldes formentlig midlertidige konjunkturmæssige forhold. For at illustrere betydningen af den markante stigning i akademikerandelen for den fremtidige udvikling i antal akademikere, er der i figur 3 også vist en fremskrivning af antal akademikere på baggrund af uddannelsesprofilen for 2009. Som det fremgår, indebærer uddannelsesprofilen for 2009 at antallet af akademikere i 2070 "kun" stiger til godt 750.000 personer.

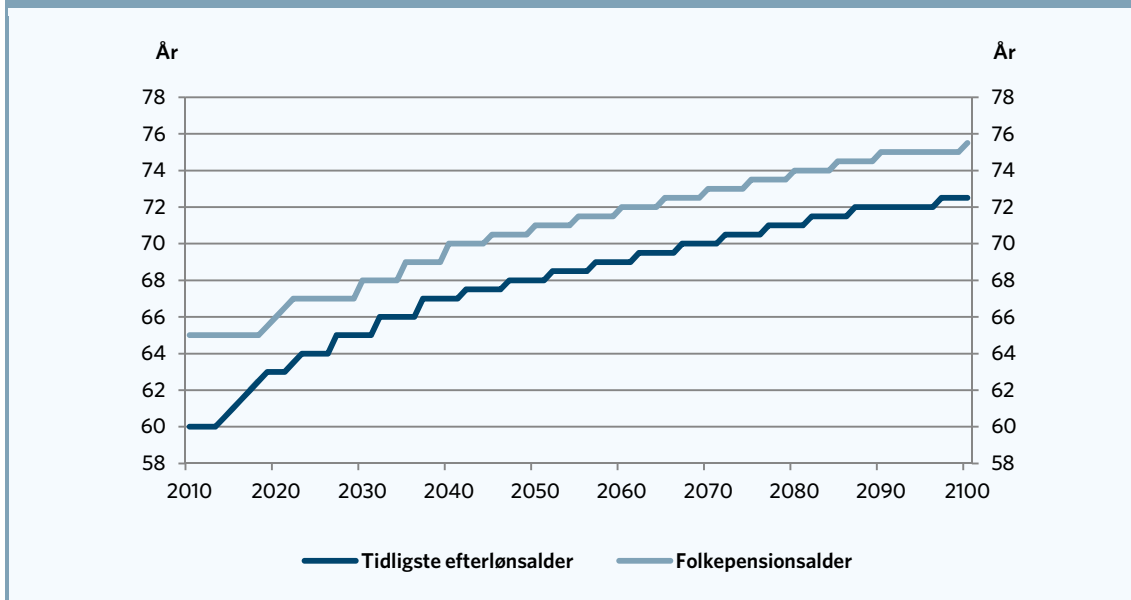
Arbejdsudbud

Ovenfor er der set på udviklingen i det samlede antal akademikere under 80 år – dvs. både akademikere i og udenfor arbejdsstyrken. Med henblik på at illustrere de overordnede tendenser for antallet af akademikere på fremtidens arbejdsmarked, foretages en demografisk betinget fremskrivning af arbejdsudbuddet blandt akademikere ved, som udgangspunkt, at fastholde akademikernes erhvervsfrekvenser opdelt på køn, alder og herkomst på det nuværende niveau. Med dette fremskrivningsprincip øges arbejdsudbuddet blandt akademikere i basisscenariet fra det nuværende niveau på 240.000 personer i 2010 til 630.000 i 2070 – dvs. en stigning på næsten 400.000 over de næste 60 år.

Gennemførelsen af tilbagetrækningsreformen, og videreførelsen af indekseringsmekanismen fra Velfærdsaftalen fra 2006 indebærer imidlertid, at arbejdsudbuddet (strukturelt set) stiger endnu mere fremadrettet. Det skyldes, først og fremmest den gradvise forhøjelse af pensionsalderen som følge af Velfærdsaftalen. Her er grundprincippet, at pensionsalderen hæves i takt med fremtidige stigninger i den forventede restlevetid for 60-årige – dog med en vis forsinkelse. Derudover bidrager forkortelsen af efterlønssperioden fra 5 til 3 år og skærpelsen af modregningen for private pensioner ligeledes til, at arbejdsudbuddet stiger blandt akademikere fordi færre vil være på efterløn fremover.

I figur 4 er vist udviklingen i henholdsvis den tidligste efterlønsalder og folkepensionsalderen i henhold til tilbagetrækningsreformen/Velfærdsaftalen. Som det fremgår, er der tale om forholdsvis store stigninger i efterløns- og pensionsalderen som følge af forventningerne om stigende levetid i de bagvedliggende befolkningsprognoser fra Danmarks Statistik.

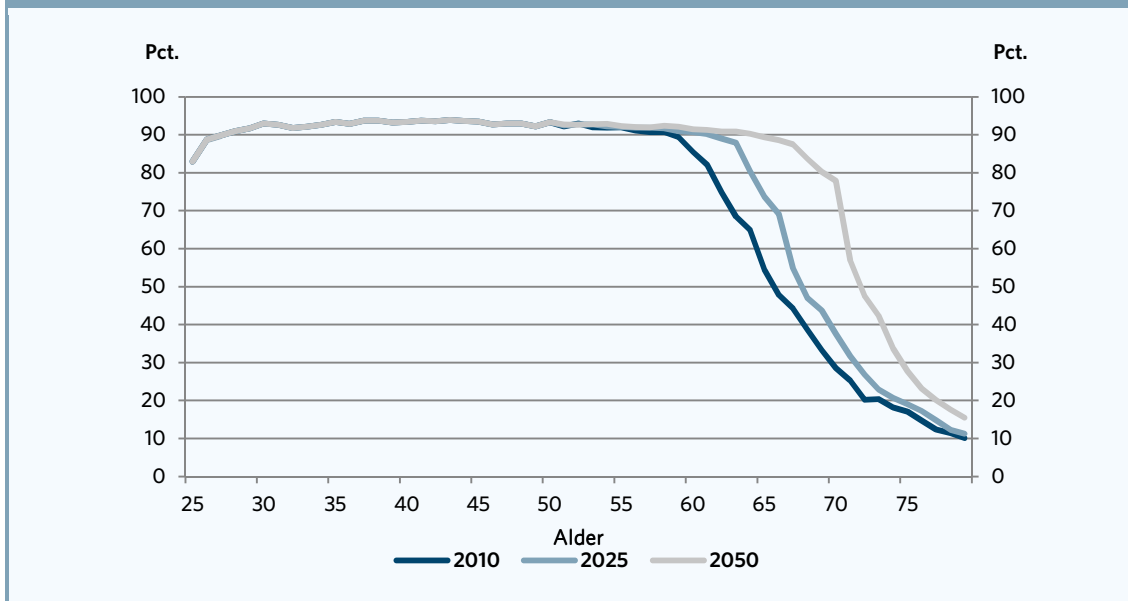
Figur 4 Efterløns- og pensionsalder som følge af tilbagetrækningsreform/velfærdsaftale

Anm: Udviklingen i pensionsalderen afspejler Velfærdsaftalen fra 2006 – dog med 5 år tidligere forhøjelse af pensionsalderen til 67 år som følge af tilbagetrækningsaftalen mellem VKOR.

Kilde: AE på baggrund af Finansministeriet og Danmarks Statistiks befolkningsprognose.

Disse markante stigninger i efterløns- og pensionsalderen har væsentlig betydning for erhvervsfrekvenserne for de ældre fremadrettet, og det er derfor nødvendigt at løfte de ældres erhvervsfrekvenser for at tage højde for effekterne på arbejdsstyrken af højere efterløns- og pensionsalder. I figur 5 er vist hvad der i indeværende fremskrivning er antaget om erhvervsfrekvenserne for de enkelte aldersgrupper i takt med at efterløns- og pensionsalderen øges.

Figur 5 Justering af erhvervsfrekvenser for akademikere som følge af højere efterløns og pensionsalder

Anm: Erhvervsfrekvenserne er i alle år beregnet på baggrund af køn-, alders-, herkomst- og uddannelsessammensætningen i 2010, således at forskydninger i sammensætningen ikke er afspejlet i figuren. Figuren viser således udelukkende de isolerede beregningstekniske effekter af tilbagetrækningsaftalen og Velfærdsaftale på erhvervsfrekvenserne. Der er redegjort nærmere for fremskrivningsmetoden i boks 1.

Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistiks registre, Finansministeriet samt befolkningsprognose fra Danmarks Statistik.

Som det fremgår, er erhvervsfrekvenserne gradvist "løftet" for de ældre i takt med at efterløns- og pensionsalderen stiger. Stigningen i erhvervsfrekvenserne er forudsat i alle aldersgrupper fra 50 år til 90 år, men stigningerne er klart størst blandt de 60-70-årige. Det kan umiddelbart virke overraskende at erhvervsfrekvensen i årene før den nuværende efterlønsalder stiger svagt i fremskrivningen. Det skyldes fortrinsvis, at det implicit antages, at den aldersspecifikke andel, der er på førtidspension og andre (helbredsrelaterede) offentlige overførselsindkomster antages at falde lidt på grund af højere forventet levetid. Antagelsen svarer således implicit til, at der antages en effekt af "sund aldring" på overførselsfrekvenserne. Det svarer grundlæggende til det princip der blandt andet anvendes af Finansministeriet i forbindelse med fremskrivning af det demografiske udgiftstræk på sundhedsrelaterede ydelser ved højere forventet levetid. I disse fremskrivninger antages det også, at de aldersspecifikke træk på offentlige sundheds- og plejeydelser falder i takt med stigende levetid. I boks 1 er der redegjort for hvordan erhvervsfrekvenserne i fremskrivningen korrigeres for de ældre aldersgrupper for at tage højde for stigningen i efterløns- og pensionsalder. Det bemærkes, at der i sagens natur knytter sig en vis usikkerhed i fastlæggelsen af erhvervsfrekvensen på længere sigt – herunder betydningen af stigningen i efterløns- og pensionsalder.

Boks 1 Nærmere om effekterne af højere efterløns- og pensionsalder

Ved korrektionen af erhvervsfrekvenserne som følge af højere efterløns- og pensionsalder skelnes mellem effekten af

- Den gradvise forhøjelse af efterløns- og pensionsalder som følge af højere forventet restlevetid blandt 60-årige – dvs. konsekvenser af indekseringsmekanismen i Velfærdsaftalen fra 2020 som er blevet videreført i aftalen om en tilbagetrækningsreform mellem VKOR.
- Forkortelsen af efterlønsperioden fra 5 år til 3 år og indførelse af skærpet modregning af pensionsformue i efterlønsatsen.

Konsekvenser af indeksering af efterløns- og pensionsalder (ekskl. effekt af ændringer i efterløn)

Med velfærdsaftalen fra 2006 blev det besluttet, at efterløns- og pensionsalderen fremadrettet løftes i takt med, at den forventede restlevetid for 60-årige stiger. Denne indekseringsmekanisme er videreført i aftalen om en tilbagetrækningsreform mellem VKOR. Med den befolkningsprognose der lå til grund for den tidligere regerings 2020-plan ville efterlønsalder-

ren som følge af denne indekseringsmekanisme være 66 år i 2050 – dvs. 6 år højere end den nuværende (mindste) efterlønsalder på 60 år.

For aldersgrupperne før efterlønsalderen, justeres erhvervs- og overførselsfrekvenserne som følge af højere efterløns- og pensionsalder ved at "strække" erhvervsfrekvenserne fra 50-59-årsalderen til et længere aldersinterval (fra 50 år til den tidligste efterlønsalder fremadrettet). Det antages således – beregningsteknisk – at erhvervsfrekvensen for aldersgruppen lige før den mindste efterlønsalder fremadrettet er den samme som i dag. Det gøres rent teknisk ved at "strække" eller "hive i" erhvervsfrekvenserne for de 50-59-årige i udgangsåret 2010.

I efterlønsperioden antages erhvervsfrekvenserne som udgangspunkt at være de samme – opdelt på køn, alder, uddannelse – som i 2010. Dvs. erhvervsfrekvenserne blandt de 66-70-årige i 2050 er som udgangspunkt de samme som erhvervsfrekvenserne for de 60-64-årige i 2010. Som følge af den gradvise stigning i efterløns- og pensionsalderen, vil der ikke i alle kalenderår være 5 årgange på efterløn selvom efterlønsperioden i grundfremskrivningen er 5 år. I de kalenderår hvor forskellen mellem efterløns- og pensionsalderen er mindre end 5 år, "sammenpresses" erhvervsfrekvenserne for de nuværende 60-64-årige.

I aldersgruppen fra folkepensionsalderen til 90 år foretages ligeledes en lineær "sammenpresning" af de nuværende erhvervsfrekvenser for 65-90-årige. I år 2050 hvor folkepensionsalderen vil være 71 år, vil erhvervsfrekvensen for de 71-årige således svare til erhvervsfrekvensen for de nuværende 65-årige.

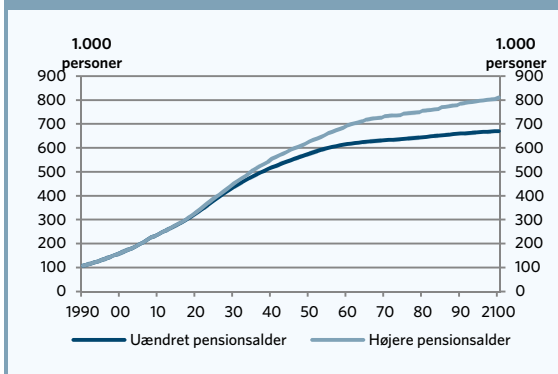
Konsekvenser af forkortelse af efterlønsperiode og skærpet modregning af arbejdsmarkedspensioner

Den gradvise forkortelse af efterlønsperioden fra 5 år til 3 år er indlagt i beregningen ved at "flytte" efterlønsmodtagerne i de første 2 år af efterlønsperioden til beskæftigelse, førtidspension, ledighed og andre udenfor arbejdsstyrken. Det er antaget at 80 pct. overgår til beskæftigelse (herunder fleksjob), 10 pct. overgår til førtidspension, 5 pct. overgår til ledighed og de resterende 5 pct. overgår til øvrige udenfor arbejdsstyrken. Denne fordelingsnøgle svarer omtrent til de antagelse Finansministeriet lagde til grund ved vurderingen af effekterne af tilbagetrækningsreformen fra foråret 2011.

Udover forkortelsen af efterlønsperioden blev der med tilbagetrækningsreformen endvidere aftalt en skærpet aftrapning af efterlønnen med størrelsen af den private pensionsopsparring. Da der er en meget tydelig sammenhæng mellem uddannelsesniveau og (forventet) pensionsopsparring ved efterlønsalderen, vil denne opstamning i særlig grad reducere satsen for de højest uddannede. Med sigte på at "ramme" Finansministeriets samlede langsigtete skøn over antal efterlønsmodtagere på omkring 30.000 personer er det antaget at efterlønsfrekvensen i de tre (sidste) efterlønsår reduceres med 75 pct. blandt akademikere, 50 pct. blandt personer med en erhvervsfaglig, kort- eller mellemlang videregående uddannelse mens efterlønsandelen blandt personer uden uddannelse ud over grundskole beregningsteknisk reduceres med 25 pct.

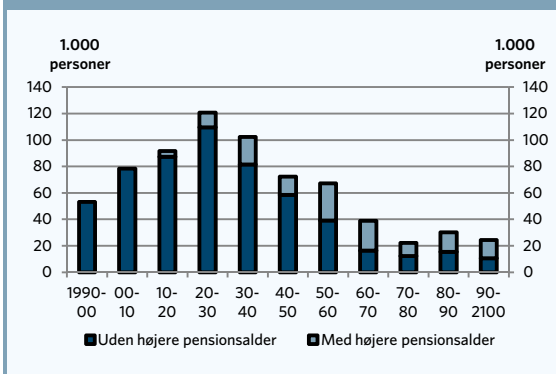
Indarbejdelsen af tilbagetrækningsreformen og Velfærdsaftalen har navnlig på længere sigt stor betydning for udviklingen i arbejdsstyrken blandt akademikere – og andre uddannelsesgrupper. Fastholdes de nuværende køn-, alders- og uddannelsesfordelte erhvervsfrekvenser på niveauet i 2010 vil der som tidligere nævnt være 630.000 akademikere i arbejdsstyrken i 2070 – stigende til 670.000 akademikere i 2100. Indarbejdelsen af tilbagetrækningsreformen, samt indekseringen af efterløns- og pensionsalder, øges arbejdsudbuddet med yderligere 100.000 akademikere i 2070 og 140.000 akademikere i 2100 i forhold til et forløb med fastholdte erhvervsfrekvenser, jf. figur 6a.

Figur 6a. Arbejdsudbuddet blandt akademikere, basisscenarium

Anm.: Vedrører 15-79-årige.
Kilde: AE pba. Danmarks Statistiks registre og befolkningsprognose.

Figur 6b. Stigning i AC-arbejdsudbuddet som følge af højere efterløns- og pensionsalder

Anm.: Vedrører 15-79-årige.
Kilde: AE pba. Danmarks Statistiks registre og befolkningsprognose.

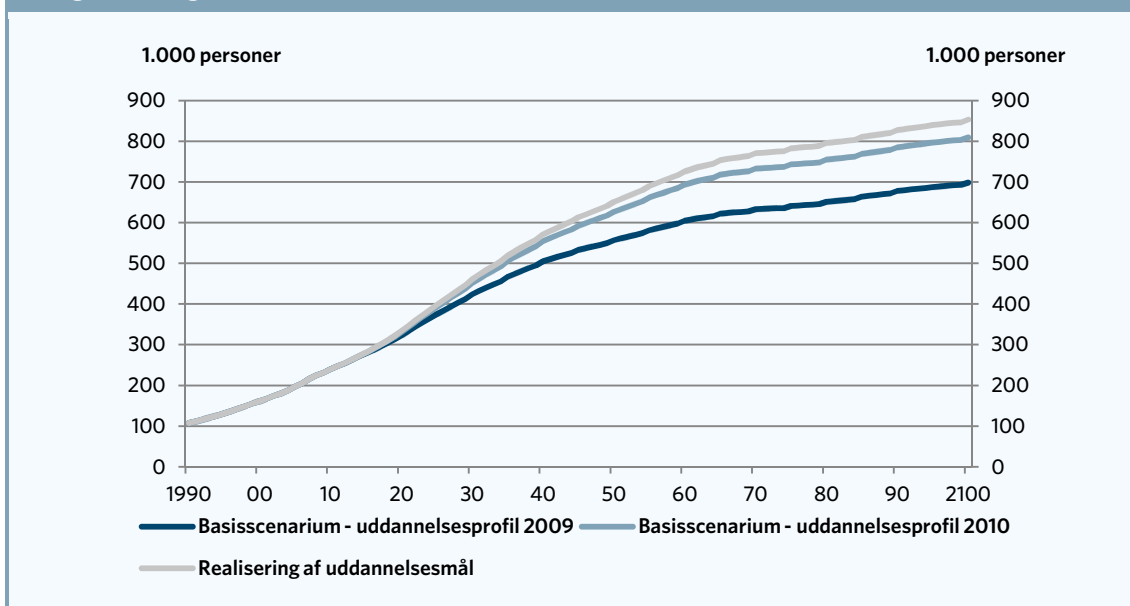
Indregnes virkningerne af tilbagetrækningsreformen stiger arbejdsudbuddet blandt akademikere således med 490.000 frem til 2070 fra det nuværende niveau på 240.000 – når den nuværende uddannelsesindsats fastholdes fremadrettet.

Samtidig viser figur 6b, at det navnlig er i de kommende 2-3 årtier at arbejdsudbuddet stiger for akademikere. Når der tages højde for virkningen af højere efterløns- og pensionsalder viser fremskrivningen i basisscenariet, at arbejdsudbuddet stiger med omkring 120.000 akademikere fra 2020 til 2030 og at arbejdsudbuddet stiger med henholdsvis 92.000 og 102.000 i tiårsperioderne 2010-2020 og 2030-2040. Til sammenligning steg arbejdsudbuddet med knap 80.000 i det foregående årti fra 2000 til 2010. Disse arbejdsudbudsstigninger er beregnet under forudsætning af, at den nuværende uddannelsesindsats fastholdes.

En realisering af 25.pct.-målsætningen vil yderligere bidrage til, at arbejdsstyrken blandt akademikere stiger fremover. Som det fremgår af figur 7 vil en gradvis realisering af uddannelsesmålet på 25 pct. medføre, at arbejdsstyrken stiger med yderligere knap 50.000 personer frem mod 2100.

Samtidig viser figur 7 udviklingen i arbejdsudbuddet blandt akademikere hvis man i stedet tager udgangspunkt i uddannelsesprofilen fra 2009 i stedet for uddannelsesprofilen fra 2010 som generelt er anvendt i analyse. Som det fremgår, er arbejdsudbuddet blandt akademikere på langt sig mere end 100.000 personer når der tages udgangspunkt i 2009-profilen i stedet for den seneste 2010-profil fra UNI-C. Den store forskel er et resultat af, at andelen af unge der forventes at opnå en lang videregående uddannelse er steget fra 20,7 pct. i 2009-profilen til 23,8 pct. i 2010-profilen. Det bemærkes, at en del af denne stigning formentlig afspejler den forværrede beskæftigelsessituation navnlig for unge.

Figur 7 Arbejdsudbuddet blandt akademikere ved realisering af uddannelsesmål – inkl. virkning af tilbagetrækningsaftale/Velfærdsaftale

Anm: Vedrører 15-79-årige.

Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistiks registre, Finansministeriet samt befolkningsprognose fra Danmarks Statistik.

Når der taget udgangspunkt i den seneste langsigtede fremskrivning af arbejdsstyrken fra Finansministeriet, indebærer en realisering af 25-procentsmålsætningen, at akademikere på langt sigt vil udgøre over 20 pct. af arbejdsstyrken. Til sammenligning udgør akademikere i dag omkring 8 pct. af arbejdsstyrken, mens akademikerandelen for godt 20 år siden var omkring 4 pct.

Tabel 1 Andel af arbejdsstyrken der er akademikere ved realisering af 25-procentsmålsætning

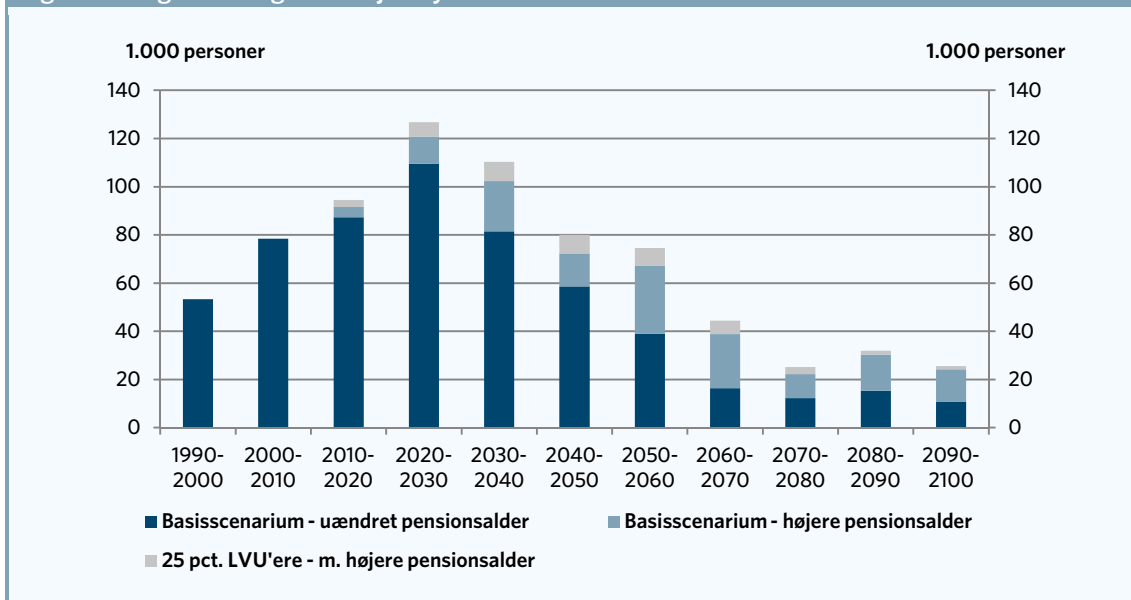
	1990	2000	2010	2020	2030	2040	2050	2060	2070	2080
	Pct.									
Andel af arbejdsstyrken der er akademikere	3,8	5,7	8,3	11,2	15,1	18,5	20,3	21,8	22,5	22,5

Anm: Virkningen af tilbagetrækningsreformen – herunder indekseringen af pensionsalderen – er indregnet. Udviklingen i den samlede arbejdsstyrke er baseret på den seneste 2020-fremskrivning fra Finansministeriet – dog med visse korrektioner for tilbagetrækningsaftale mv., jf. boks 2.
Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistik og Finansministeriet.

Den gradvise realisering af 25-procentsmålsætningen frem mod 2020 medfører, at arbejdsudbuddet blandt akademikere i de kommende tre tiår stiger yderligere med henholdsvis 3.000 personer, 6.000 personer og 8.000 personer.

Samlet set peger fremskrivningen således på, at en realisering af 25-procentmålsætningen vil øge arbejdsudbuddet med 127.000 akademikere fra 2020 til 2030. Det fremgår af figur 8. Denne tilvækst over ét tiår er mere end 60 pct. større end tilvæksten i akademikerarbejdsstyrken i det forgangne tiår (2000-2010), hvor arbejdsstyrken steg med 78.000 personer³. Også i det nuværende årti peger fremskrivningen på, at arbejdsstyrken blandt akademikere vil stige mere end fra år 2000 til 2010.

Figur 8 Tiårige ændringer i arbejdsstyrken for akademikere

Anm: Vedrører 15-79-årige.

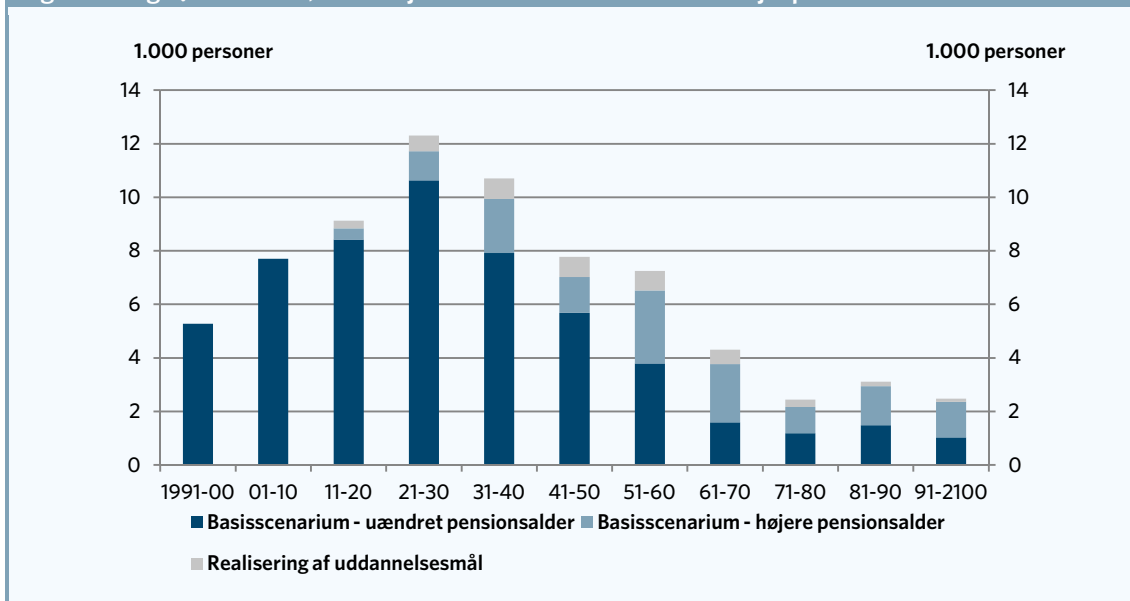
Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistiks registre, Finansministeriet samt befolkningsprognose fra Danmarks Statistik.

Den forholdsvis kraftige stigning i arbejdsstyrken blandt akademikere stiller store krav til (netto) jobskabelsen af akademikerarbejdspladser, hvis arbejdsløsheden og eller lønspredningen ikke skal stige

³ Det bemærkes, at der er databrud i den registerbaserede arbejdsstyrkestatistik fra 2008 til 2009 som indebærer, at den opgjorte stigning i akademikerarbejdsstyrken formentlig er undervurderet lidt.

blandt akademikere. I de foregående to årtier har den gennemsnitlige årlige nettojobskabelse af akademikerjob været henholdsvis 5.300 jobs i 90'erne og 7.700 job fra 2000 til 2010. Hvis der i fremskrivningen ses bort for konjunkturmæssige udsving er "kravet", at der årligt fra 2010 til 2020 i gennemsnit skal skabes 9.100 akademikerjob – strukturelt set – for at sikre uændret strukturel ledighed blandt akademikere⁴. I det efterfølgende årti fra 2020 til 2030 er "kravet" en gennemsnitlig årlig nettojobskabelse på 12.300 jobs for at sikre en uændret strukturel ledighed blandt akademikere. I årtierne herefter falder "kravet" til den gennemsnitlige årlige nettojobskabelse gradvist, som det fremgår af figur 9.

Figur 9 Årligt (strukturelt) krav til jobskabelse af akademikerarbejdspladser

Anm: Vedrører 15-79-årige.

Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistiks registre, Finansministeriet samt befolkningsprognose fra Danmarks Statistik.

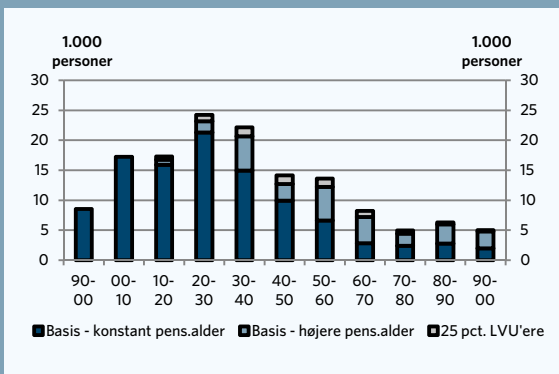
Udviklingen i arbejdsudbuddet for de akademiske fagretninger

I forbindelse med fremskrivningerne af akademikerarbejdsudbuddet ved en realisering af 25-procentmålsætningen, er det beregningsteknisk antaget, at løftet i tilgangsfrekvenserne til de akademiske uddannelser (og faldet i frafaldsprocenterne) sker med samme faktor på tværs af studieretningerne (Samfundsvidenskab, Naturvidenskab, Teknisk mv.). Med denne antagelse er i figur 10, 11 og 12 vist stigningen i arbejdsudbuddet – på tiårsbasis – for hver af de seks hoveduddannelsesretninger.

Som det fremgår øges arbejdsudbuddet for alle de 6 viste fagretninger i hele perioden frem til 2100. Antalsmæssigt er stigningen i arbejdsudbuddet størst indenfor de lange samfundsvidenskabelige uddannelser. I perioden fra 2000 til 2010 steg arbejdsudbuddet blandt samfundsvidenskabeligt uddannede med omkring 30.000 personer, mens der i løbet af de næste to årtier – frem til 2030 – er udsigt til at arbejdsudbuddet stiger med over 90.000 samfundsvidenskabelige akademikere, hvis 25-pct. målsætningen gradvist realiseres frem mod 2020.

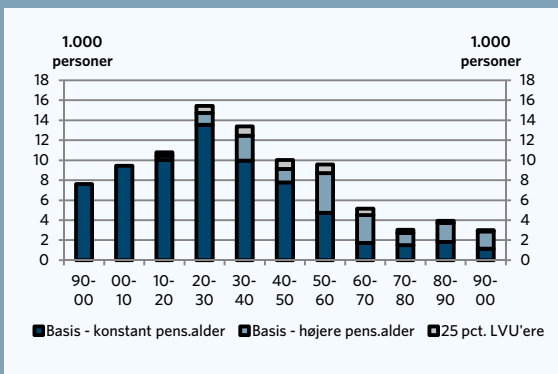
⁴ Den strukturelle ledighed er fastlagt på baggrund af Finansministeriets generelle skøn på 3,4 pct. af den samlede arbejdsstyrke fra den seneste 2020-fremskrivning fra foråret 2011. Da akademikere – som tidligere vist – typisk har lavere ledighed end andre hoveduddannelsesgrupper, er den strukturelle ledighed for akademikere fastlagt som 3,4 pct. nedjusteret med det historiske (gennemsnitlige) relative forhold i ledighedsprocenterne mellem akademikere og ikke-akademikere. Det indebærer, at den strukturelle (netto)ledighed for akademikere antages at være 2,9 pct. på langt sigt. Det bemærkes, at det anvendte ledighedsbegreb er nettoledigheden – dvs. eksklusiv aktiverede – og at det historiske gennemsnit er beregnet på baggrund af perioden 2001-2010.

Figur 10a. Ændring i arbejdsudbud fordelt på 10-år, Humanister mv.

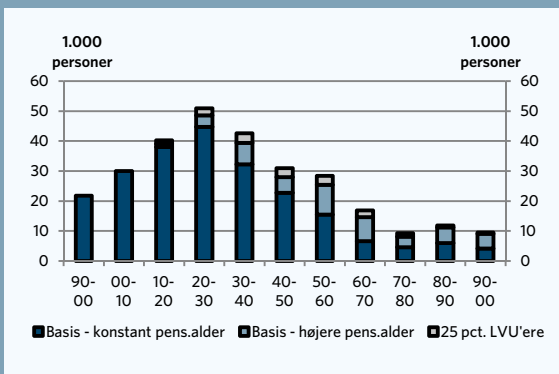
Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistiks registre

Figur 10b. Ændring i arbejdsudbud fordelt på 10-år, naturvidenskab

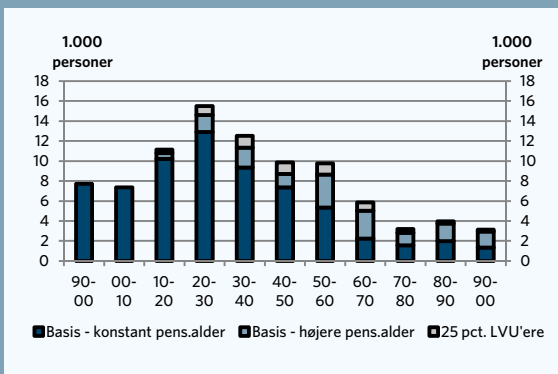
Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistiks registre

Figur 11a. Ændring i arbejdsudbud fordelt på 10-år, Samfundsvidenskab

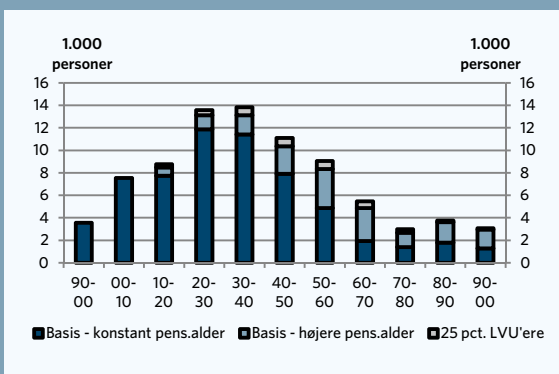
Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistiks registre

Figur 11b. Ændring i arbejdsudbud fordelt på 10-år, teknik

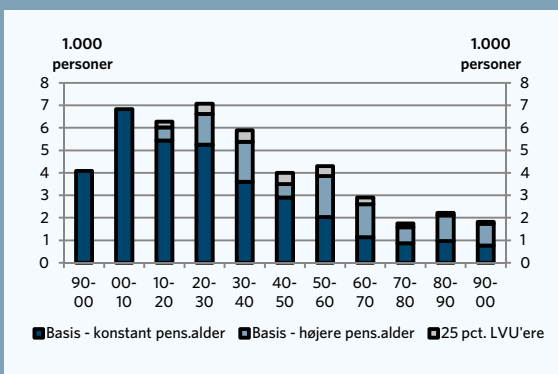
Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistiks registre

Figur 12a. Ændring i arbejdsudbud fordelt på 10-år, Sundhed

Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistiks registre

Figur 12b. Ændring i arbejdsudbud fordelt på 10-år, øvrige

Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistiks registre

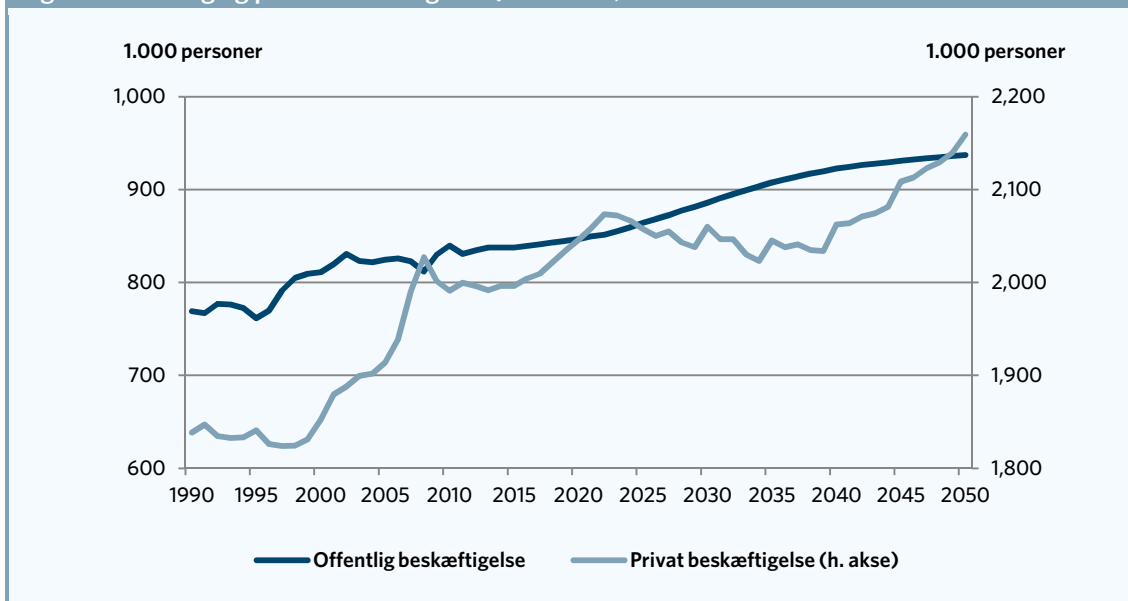
Del 2. Scenarier for antal akademikere i den offentlige og den private sektor

I de senere år er der sket en gradvis stigning i andelen af akademikere i både den private og den offentlige sektor. Med udsigten til en forholdsvis kraftig stigning i udbuddet af akademikere fremadrettet vil akademikerandelen i begge sektorer fortsætte med at stige fremover. I dette afsnit præsenteres nogle overordnede scenarier for udviklingen i antallet af akademikere i henholdsvis den private og den offentlige sektor.

Der tages i fremskrivningen udgangspunkt i den overordnede sektoropdelte beskæftigelsesudvikling i den seneste mellemfristede fremskrivning fra Finansministeriet – dog med visse korrektioner, jf. boks 2. En af de korrektioner der er foretaget er, at der taget højde for den nuværende regerings forventninger til udviklingen i den offentlige beskæftigelse frem til 2013⁵. Det indebærer bl.a. at der er indlagt et fald i den offentlige beskæftigelse på 9.000 personer fra 2010 til 2011.

I figur 13 er den sektorfordelte beskæftigelsesudvikling vist. Udviklingen i den offentlige beskæftigelse afspejler fra 2015 udelukkende den demografisk betingede træk på sektoren, mens den private (strukturelle) beskæftigelse er bestemt residuelt ud fra udviklingen i den strukturelle arbejdsstyrke/beskæftigelse og udviklingen i den offentlige beskæftigelse.

Figur 13 Offentlig og privat beskæftigelse (strukturel)

Anm: Der er foretaget visse korrektioner i Finansministeriets fremskrivning, jf. boks 2. Den strukturelle private beskæftigelse er beregnet som den samlede strukturelle beskæftigelse fratrukket den offentlige beskæftigelse.

Kilde: AE på baggrund af bl.a. *Reformpakke 2020 – Kontant sikring af Danmarks velfærd*, Finansministeriet.

⁵ Baseret på Økonomisk Redegørelse, december 2011, Økonomi- og Indenrigsministeriet.

Boks 2 Sådan er den private og offentlige beskæftigelse fremskrevet

Fremskrivningen af den offentlige og den private beskæftigelse er som udgangspunkt baseret på den senest offentliggjorte langsigtede fremskrivning af dansk økonomi fra Finansministeriet, (Reformpakke 2020 – Kontant sikring af Danmarks velfærd). Denne fremskrivning indeholder imidlertid en række elementer som ikke længere er relevante som følge af tilbage-trækningsaftalen og regeringsskiftet.

Konkret er der foretaget følgende korrektioner:

- I Reformpakke 2020 er der indlagt en fuldstændig afvikling af efterlønsordningen, mens tilbagetrækningsaftalen kun indebærer en væsentlig begrænsning i efterlønsordningen. På baggrund af den skønnede udvikling i antal efterlønsmodtagere i henholdsvis 2020-planene fra april og Finansministeriets skøn over udviklingen i antal efterlønsmodtagere som følge af tilbagetrækningsreformen, er den strukturelle arbejdsstyrke/beskæftigelse nedjusteret i forhold til 2020-fremskrivningen.
- Den offentlige beskæftigelse er i årene 2011-2013 korrigeret så de afspejler Økonomisk Redegørelse 20. december 2011. Efter 2013 antages den offentlige beskæftigelse at følge udviklingen i den offentlige beskæftigelse i 2020-fremskrivningen.

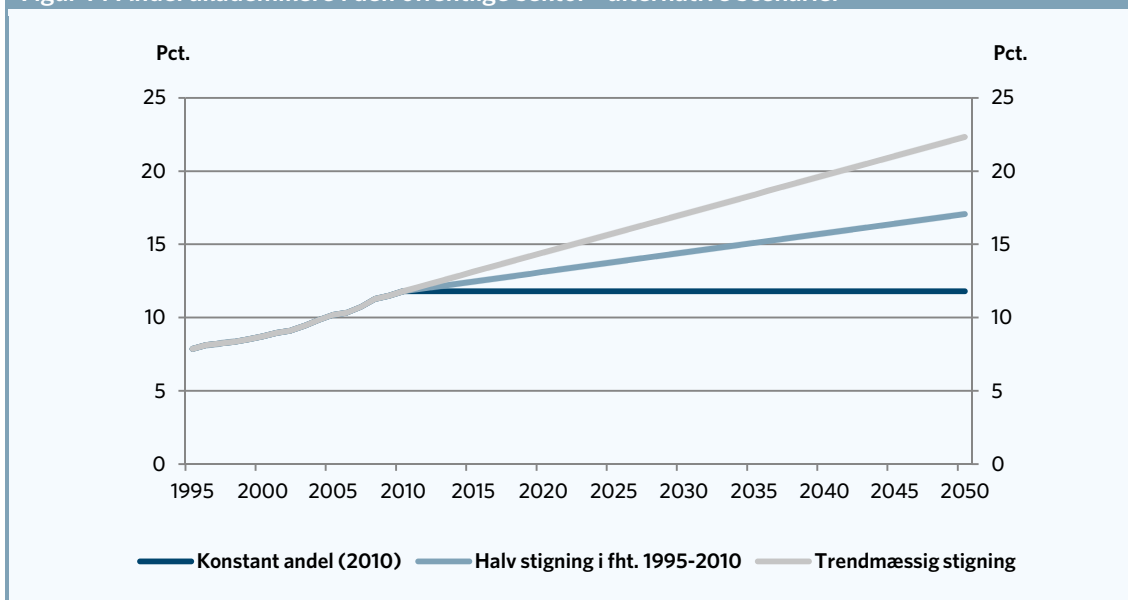
Det bemærkes, at der er en række elementer i regeringsgrundlaget som har betydning for udviklingen i den strukturelle arbejdsstyrke som ikke er indarbejdet i fremskrivningen. Det drejer sig blandt andet om et bidrag til arbejdsstyrken på 55.000 personer fra arbejdsmarkedsreformer, skattereform og trepartsforhandlinger. Omvendt er der også elementer i 2020-fremskrivningen som ikke længere er aktuelle, herunder SU-besparelser mv.

Som nævnt er akademikerandelen i den offentlige sektor steget forholdsvis meget i de senere år. Med afsæt i udviklingen i perioden 1995-2010 er der i det følgende set på tre scenarier for udviklingen i akademikerbeskæftigelsen i den offentlige sektor:

- Konstant akademikerandel fremadrettet på 2010-niveau
- Fortsat (lineær) trendmæssig udvikling i akademikerandelen
- Fortsat stigning i andel svarende til halvdelen af trendmæssig vækst fra 1995-2010

I figur 14 er udviklingen i akademikerandelen i den offentlige sektor vist for de tre scenarier.

Figur 14 Andel akademikere i den offentlige sektor - alternative scenarier

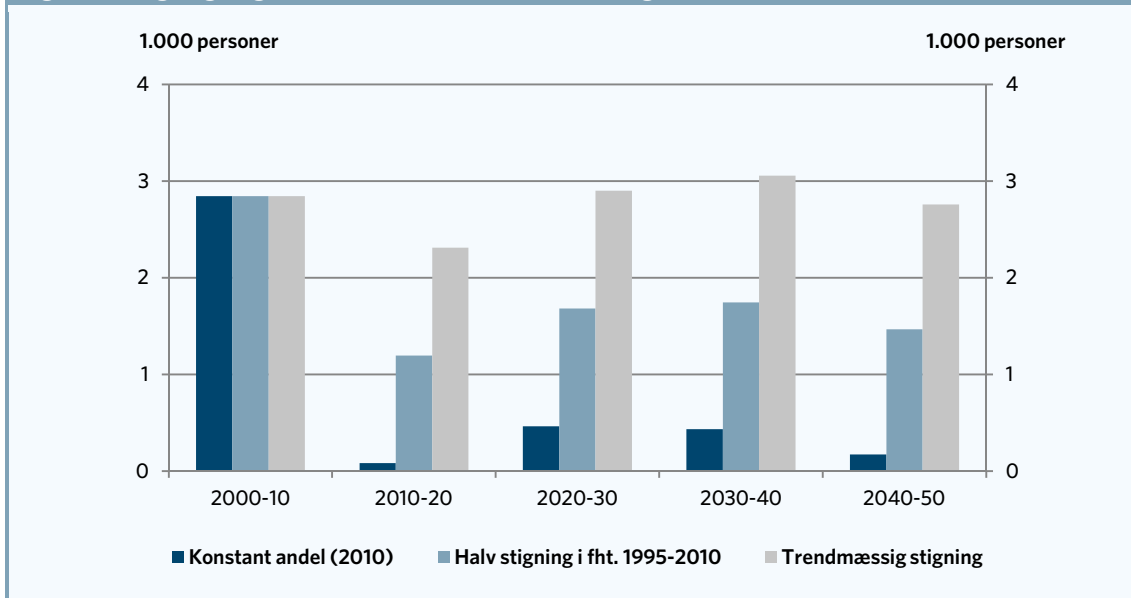

Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistiks registre samt Reformpakke 2020 – Kontant sikring af Danmarks velfærd, Finansministeriet.

Fastholdes akademikerandelen i den offentlige sektor på niveauet i 2010, er der kun udsigt til at akademikerbeskæftigelsen vil stige meget svagt fremadrettet med under 400 personer om året, jf. figur 15. Til sammenligning steg akademikerbeskæftigelsen i gennemsnit knap 3.000 personer årligt fra

2000 til 2010. Hvis der alternativt forudsættes en fortsat trendmæssig stigning i akademikerandelen svarende til udviklingen fra 1995 til 2010 vil akademikerbeskæftigelsen i de kommende årtier stige med ca. 3.000 personer årligt – dvs. omtrent svarende til den gennemsnitlige årlige stigning i de foregående 10 år.

Figur 15 Årlig stigning i antal akademikere i den offentlige sektor – alternative scenarier

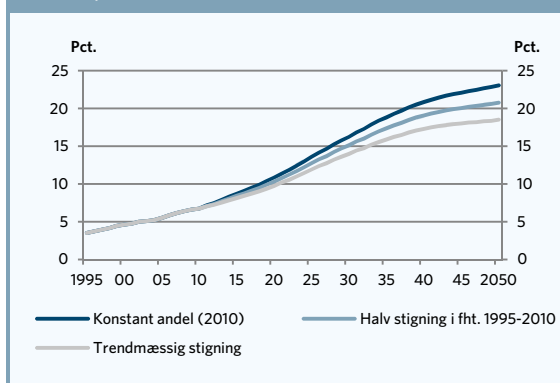

Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistiks registre samt *Reformpakke 2020 – Kontant sikring af Danmarks velfærd*, Finansministeriet.

Med udgangspunkt i disse scenarier for udviklingen i antal akademikere i den offentlige sektor kan akademikerandelen i den private sektor beregnes residualt – givet udviklingen i den strukturelle akademikerbeskæftigelse.

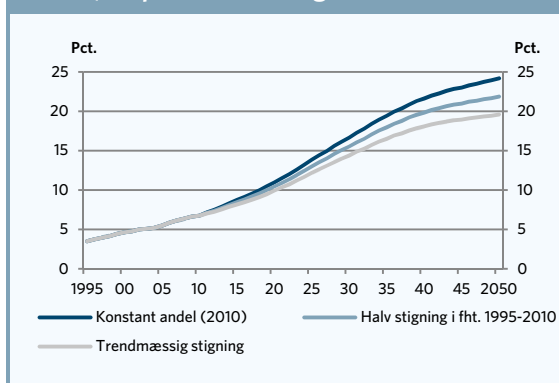
Når der tages udgangspunkt i udbudsfremskrivningen i basisscenariet – dvs. ved uændret uddannelsesindsats – viser figur 16a stigningen i akademikerandelen i den private sektor i de tre forskellige scenarier. For alle tre scenarier peger fremskrivningen på, at akademikerandelen i den private sektor vil stige forholdsvist kraftigt. I figur 16b er vist en tilsvarende fremskrivning baseret på en realisering af 25 pct.-målsætningen.

Figur 16a. Andel akademikere i den private sektor, basisscenarium

Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistiks registre og befolkningsprognose.

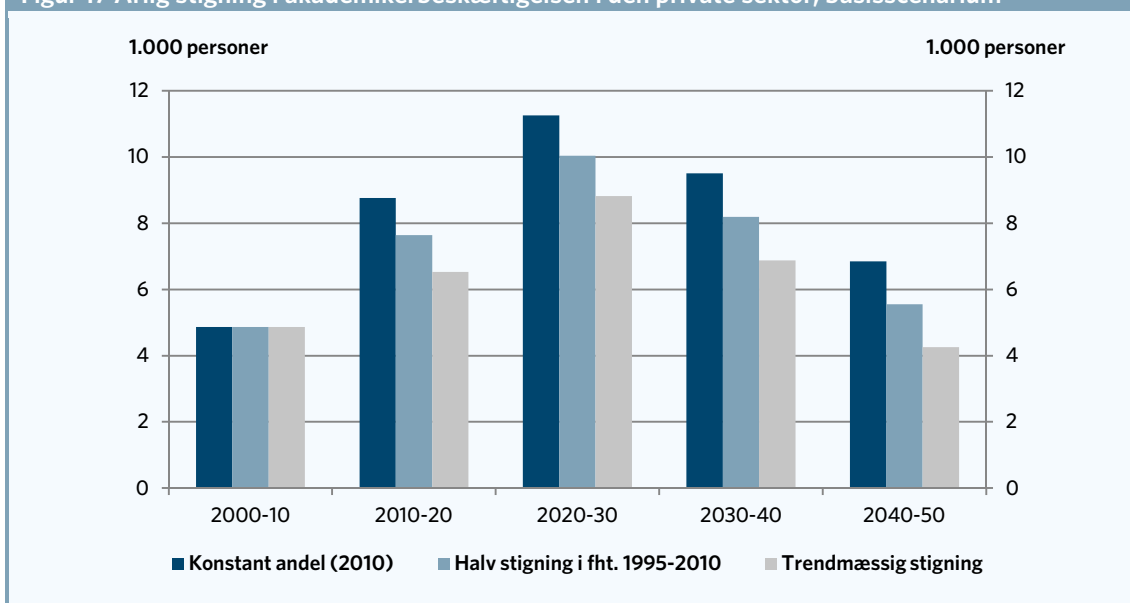
Figur 16b. Andel akademikere i den private sektor, 25 pct.-målsætning

Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistiks registre og befolkningsprognose.

Omregnes de stigende akademikerandele i den private sektor til antalsmæssige stigninger i antal akademikere i den private sektor, viser figur 17, at der i de kommende årtier netto skal oprettes et større antal akademikerjobs i den private sektor end i det foregående årti – uanset hvilket af de tre scenarier for den offentlige akademikerbeskæftigelse der lægges til grund. For eksempel viser figuren, at der årligt (netto) skal skabes 10.000 akademikerjobs i den private sektor fra 2020-2030, hvis akademikerandelen i den offentlige sektor stiger halvt så meget som i de foregående 15 år. Det svarer omtrent til en fordobling af den gennemsnitlige årlige nettojobskabelse af akademikerjob sammenlignet med perioden 2000-2010.

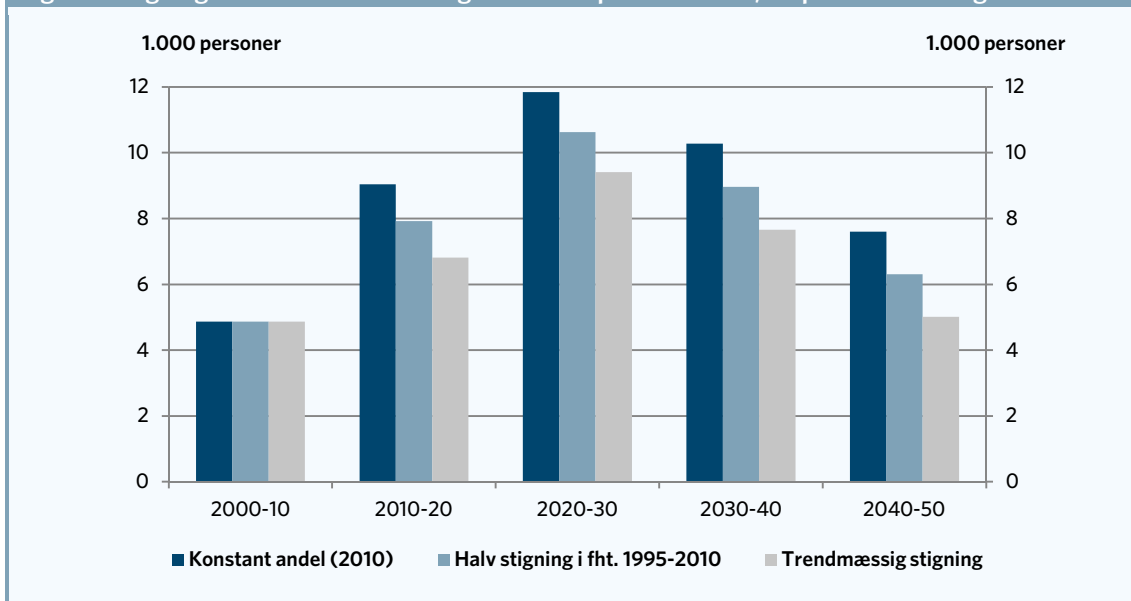
Figur 17 Årlig stigning i akademikerbeskæftigelsen i den private sektor, basisscenarium

Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistiks registre samt *Reformpakke 2020 – Kontant sikring af Danmarks velfærd*, Finansministeriet.

Ovennævnte fremskrivning af den private akademikerbeskæftigelse er baseret på basisscenariet hvor den nuværende uddannelsesindsats fastholdes fremadrettet. Ved en realisering af 25 pct.-målsætningen for de lange videregående uddannelser, vil kravene til nettojobskabelsen i den private sektor alt andet lige øges yderligere. Det fremgår af figur 18.

Figur 18 Stigning i akademikerbeskæftigelsen i den private sektor, 25 pct.-målsætning

Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistiks registre samt *Reformpakke 2020 – Kontant sikring af Danmarks velfærd*, Finansministeriet.

Bilag 1 Nærmere om fremskrivningen af antal akademikere

AE har udviklet en detaljeret model til fremskrivning af befolkningens fremtidige uddannelsesniveau under den grundantagelse, at uddannelsesindsatsen i fremtiden fastholdes på niveauet i dag. Mere præcist antages det, at overgangssandsynlighederne i uddannelsessystemet fastholdes på niveauet for de seneste to historiske år (overgangene fra 2008 til 2009 (oktober) og overgangene fra 2009 til 2010 (oktober)). For givet køn, alder og herkomst er overgangssandsynlighederne defineret ud fra kombinationen af den højeste fuldførte uddannelser, igangværende uddannelse samt tilbagelagt studietid på den igangværende uddannelse. Det indebærer f.eks., at hvis en 20-årig mand af dansk oprindelse med en afsluttet ungdomsuddannelse i dag har 5 procent chance for at starte på en lang videregående uddannelse inden for samfundsvidenskaberne, så antages alle fremtidige 20-årige mænd af dansk oprindelse at have samme tilbøjelighed til at starte på en lang samfundsvidenskabelig uddannelse.

Denne model indebærer, at befolkningens uddannelsesfordeling på langt sigt nærmer sig en konstant fordeling, svarende til det uddannelsesniveau en ungdomsgeneration i dag vil opnå, hvis generationen har samme adfærd i uddannelsessystemet som ældre personer i dag.

Undervisningsministeriet beregner efter nogenlunde samme principper en såkaldt uddannelsesprofil, der netop belyser det langsigtede uddannelsesniveau, en ungdomsgeneration vil få ved uændret "adfærd". For at sikre, at AE's model giver samme uddannelsesprofil som Undervisningsministeriet, foretages en kalibrering/skalering af overgangssandsynligheder. I forbindelse med kalibreringen tages udgangspunkt i det langsigtede uddannelsesniveau for de nuværende 11-årige og deres køn og herkomst-sammensætning. Undervisningsministeriet har den 9. december 2011 offentliggjort de omtalte profiltal for året 2010, og det er denne uddannelsesprofil der er kalibreret til.

Uddannelsesgrupperingen er tilpasset AC's ønsker, således at afgrænsningen af akademikere helt svarer til afgrænsningen i analyserne Udviklingen i akademikernes arbejdsstyrke (Del C) og Udvikling i akademikernes beskæftigelse (Del A). Derudover er uddannelsesmodellen opdelt i følgende 6 hoveduddannelsesgrupper:

- Ufaglært
- Gymnasial uddannelse
- Faglært
- Kort videregående uddannelse (KVU)
- Mellemlang videregående uddannelse (inkl. bachelorer), (MVU)
- Lang videregående uddannelse (inkl. ph.d.ere), (LVU)

Uddannelsesgrupperne faglærte, KVU, MVU og LVU er derudover underopdelt yderligere.

Fremskrivningen baseres på den seneste befolkningsprognose fra Danmarks Statistik (maj 2011) opdelt på køn, alder og herkomst. Med uddannelsesmodellen suppleres befolkningsfremskrivningen med uddannelsesdimensionen, således at fremskrivningen medtager alle kombinationer af køn, alder (1-års aldersintervaller), herkomst og uddannelse.

Bilag 2 Gradvis realisering af 25.-pct. målsætning

I fremskrivningen hvor uddannelsesmålene realiseres er det beregningsteknisk antaget, at uddannelsesprofilen for nye årgange der forlader grundskolen ændres lineært fra 2012 til 2020 fra den nuværende uddannelsesprofil fra UNI-C til den forudsatte uddannelsesprofil i 2020.

Det er antaget at alle tilgangs og frafaldsandeles skaleres proportionalt i hvert af de 9 år fra 2012-2020 for at ramme den forudsatte stigning i LVU-andelen. Det er således alle køn, alder og herkomstspecifikke frekvenser der skaleres. Disse justerede overgangssandsynligheder antages at påvirke alle årgange – og ikke kun nye generationer der afslutter grundskolen. Hvis det alternativt var antaget, at de skalerede overgangssandsynligheder kun havde effekt på nye generationer der afslutter grundskolen, ville indfasningstiden blive noget længere end tilfældet er med det anvendte fremskrivningsprincip.

I fremskrivningen hvor 25 pct.-målsætningen realiseres, er det antaget, at andelen der opnår mindst en ungdomsuddannelse bliver tilsvarende mindre, mens andelen for øvrige uddannelsesgrupper fastholdes på niveauet fra Undervisningsministeriets uddannelsesprofil 2010.